

Eduskunnan hallintovaliokunnan kokous 18.2.2022

Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen
edistämisen uudistamistarpeista VNS 6/2021

Asiantuntijalausunto,
palvelupäällikkö Tarja Hassinen
Helsingin kaupunki

Helsinki

Kotoutumisohjelman työlähtöisyys ja johdantojakso

Johdantojakso osana kotoutujien palvelutarpeen mukaista palvelua: Osaamisen tunnistaminen, koulutus- ja työllistymispolkujen suunnittelu ja jatko-ohjaus palvelutarpeen laaja-alaisen tunnistamisen ja palveluihin ohjaaminen sekä monikielisen yhteiskuntaorientaation ja järjestötoimintana tutustuminen.

Esimerkki: Helsingin työllisyyspalveluissa toteutamme parhaillaan osittain johdantojakson sisältöistä palvelua moniammatillisena palveluna.

Johdantojakson kautta voimme tukea paremmin mm. kotivanhempien työllistymisedellytyksiä ja työelämäorientaatiota ja järjestää palveluja joustavasti työssäkäynnin oheen.

Tavoitteena aina työ

Työikäisten kohdalla kotoutumisohjelman tulisi olla korostuneesti työlähtöistä, ts. tavoitteena on työmarkkinoille kiinnittyminen. Tämän toivoisi näkyvän selvemmin myös selonteossa kuvatuissa toimenpiteissä. Nyt niissä korostuvat ohjauksen, neuvonnan ja kartoituksen palvelut. Sen sijaan esimerkiksi alkuvaiheen työnhaun tuen palveluiden kehittäminen jää vähäiselle huomiolle. Lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota myös nopeasti työmarkkinoille kiinnittyvien kotoutumiseen, niin että kotoutumisohjelman muita palveluita (yhteiskuntaorientaatio, osallisuus, kieliopinnot) voidaan tarjota työssä oleville. *Esimerkki: Työnhaku puheeseen korostetusti heti ensimmäisellä tapaamisella. Puoliso-ohjelma.*

Kotoutumisohjelman kesto ja palvelumahdollisuudet

Kotoutumista edistävä palvelut aina yksilöllisiä

Kotoutumista tukevien palveluiden tulee olla yksilöllisiä, joustavia, oikea-aikaisia ja asiakkaan palvelutarpeen mukaisia. Palveluiden tulisi olla työhön orientoivia, aiemman osaamisen tunnistavia ja työmarkkinavalmiuksia parantavia palveluita - välittömästi ilman odotusaikoja.

Kotoutumisajan kestosta

Selonteossa ehdotettu kotoutumisajan enimmäisajan kaavamainen lyhentäminen yhdistettynä kotoutumisajan jälkeisten palveluiden tarjonnan riittämättömyyteen saattaisi johtaa siihen, että yhä useampi kotoutumis-palveluita tarvitseva jäisi niiden ulkopuolelle, esim kotoutuja on sairaana, osatyökykyinen, vanhempain- tai hoitovapaalla tai hänellä on jokin erityistä tukea edellyttävä oppimisvaikeus.

Toimivan suomen kielen taidon hankkiminen kestää keskimäärin 3–5 vuotta. Tämä tulee huomioida kotoutumiskoulutuksen laadun ja vaikuttavuuden toteuttamisessa.

Kotoutumiskoulutuksen ja muun päätoimisen suomen tai ruotsin kielen opetuksen saatavuus kotoutumisajan ylittäneillä asiakkailla on merkittävä puute nykyisessä kotoutumislaisissa. On erittäin kannatettavaa uudistaa lakia julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta edellytyksiä tukea omaehtoisia opintoja. Erityisesti päätoimisten kieliopintojen suorittaminen tulee olla mahdollista kaikissa vaiheissa palvelutarpeen mukaisesti.

Alueellisten erityispiirteiden huomioiminen ja rahoitus

Maahanmuutto ja kotoutumisen tarpeet keskittyvät Suomessa voimakkaasti tietyille seuduille, erityisesti pääkaupunkiseudulle.

Kotoutumisen edistämisen kokonaisvastuu tulisi selkeästi osoittaa kunnille huomioiden sekä palveluiden järjestämisvastuu että rahoitus. Sillä voidaan lisätä myös koordinaatiota kotoutumisen palveluiden kohdentamisessa ja vaikuttavuuden arvioinnissa.

Toiminnan ja palveluiden resursointi tulee sitoa kotoutujien määrään kunnassa niin kotoutumista tukevien erityistoimien kuin peruspalveluiden valtionosuusrahoituksenkin osalta. Selonteossa esitetään kunnille uusia kotoutumisen edistämisen tehtäviä.

Myös palveluiden valtavirtaistamisen tavoite on kannatettava, mutta edellyttää rahoituksen turvaamista alueilla, joilla maahanmuuttajataustaisen ja vieraskielisen väestön määrä on suuri ja voimakkaasti kasvava. Koulutuksen ja osaamisen kehittämisen alueella korostuvat erityisesti ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteet, joita tulisi uudistaa opiskelijoiden vieraskielisyyteen perustuvalla rahoituskriteerillä.